

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

5. Vtrum aliquid poßit arbitrium suis naturalibus vtribus, ad hoc ut gratiam illam adipiscatur. Facienti quod in se est per naturæ vires, non datur ex aliqua stabili lege gratia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

17 Vnde & Philosophi quibus in multo fumo
 finitillæ quædam veritatis apparebant, hone-
 statem per se censebant appetendam, & peten-
 dam esse ut posset opus esse bonum. Iam verò
 impossibile esse, ut ipsa iustitia diligatur sine
 gratia Dei, latissimè declaravimus & proba-
 vimus ex principiis Augustini, tractatu de
 pura natura per multa capita.

Tertium est: Hinc intelligi veram radi-
 cem, cur nec opus moraliter bonum fieri pos-
 set sine gratia liberatrice voluntatis. Id enim
 quod per concupiscentiæ servitutem aufertur
 bonis operibus, quæ homo facere sine gratia
 conatur, non est aliqua operis supernaturali-
 tas, vel ratio meriti, vel simile quid, sed est
 ipsissima ratio formalis, qua constituitur opus
 bonum, ita ut eà deficiente sit malum, hoc est,
 verè proprièque peccatum. Ponderis enim con-
 cupiscentiæ, quo animus possessus est, detor-

quet eum ab amore iustitiæ & rectitudinis,
 quæ in opere, ut bonum sit, necessariò specta-
 ri debet, & affigit alicui creaturæ, cuius vel
 consequendæ cupiditate flagrat, vel amitten-
 dæ timore cruciatur: quæcunque tandem illa
 sit, sive ab opere quod meditatur distincta,
 sive ipsum opus, aut splendor, pulchritudo
 ac temporalis honestas ejus. Nec enim illa
 minus creaturæ sunt, quam animus, & ratio,
 & voluntas, quæ illis appetendis immorantur.
 Quod autem illa ratio iustitiæ quam diligen-
 dam in omni opere bono dicimus, ipse Deus
 sit, nec amari ullo pacto possit amore aliquo
 naturali in eodem jam citato loco fuse demon-
 stravimus. Vbi etiam illud effugium rejeci-
 mus, quo Scholastici dicunt, Augustini do-
 ctrinam, qua gratiam ad opera bona necessa-
 riam esse statuit, de operibus pietatis, vel quæ
 fiunt sicut oportet intelligendam esse.

Vide ibidem
 c. 9. 10. 67.

CAPVT QVINTVM.

Utrum aliquid possit arbitrium suis naturalibus viribus, ad
 hoc, ut gratiam illam adipiscatur. Facienti quod in se est
 per naturæ vires, non datur ex aliqua stabili
 lege, gratia.

CVM igitur per Augustini doctrinam
 locis citatis abundè traditam & expli-
 catam, captivo arbitrio voluntatis
 omne opus bonum ablatum sit, non
 solum naturale, & meritorium, & piete-
 tatis, & iustificationis, & sicut oportet, sed
 etiam moraliter bonum, quæri ulterius pos-
 set, utrum sittem aliquid suis viribus arbi-
 trium proferre possit, quo ad gratiam benè
 operandi præparetur? A qua quæstione non
 dissimilis est illa celebris inter Scholasticos,
 Utrum facienti quod in se est per naturæ vi-
 res, datur gratia. Cujusmodi quæstiones hic
 propono, non quod juxta doctrinam sancti
 Augustini traditam, difficultatè habeant, sed
 ne quis eas à me vitatas putet, quibus se tan-
 toperè Scholastici fatigant: aut ne imperitior
 quispiam principiorum aut librorum ejus, re-
 condita in controversiis istis mysteria, nodos-
 que indissolubiles latere arbitretur. Planissima
 est enim responsio negativa. Quod ex diversis
 principiis Augustini necessariò dicendum est.
 Nam in primis in eodem illo tractatu, de sta-
 tu liberi arbitrii post peccatum, ut jam jam
 diximus, demonstratum est, nullum opus vel
 moraliter bonum suis viribus liberum arbi-
 trium posse facere. Igitur nec ad Dei gratiam
 se preparare vel disponere. Opus enim quo se
 disponeret, vel quod facienti, gratia conferretur,
 ut minimum esse deberet moraliter bonum.

Secundò ibidem declaratum est, non solum
 arbitrium non posse facere suis viribus opus
 moraliter bonum, sed etiam quicquid facit
 ante gratiam esse veri nominis peccatum
 ac mendacium, & hoc à Concilio Arausicano

esse definitum. Quid autem sibi speret gratiæ
 quisquam peccatis mendacibus; faciendis con-
 ferendum? Quapropter ut perniciosam hu-
 jusmodi fiduciam ex animis hominum fundi-
 tus Augustinus extirparet, frequenter inculcat
 eis, quid illud sit, quod homo ex se conferre
 possit, quod non dico meritum gratiæ, sed
 vel ordinem aliquem ad gratiam habeat. Do-
 cet enim non esse opera vel pietatis, vel vir-
 tutis, vel moraliter bona, vel aliquid hujus-
 modi, quo posset humana vanitas extolli, sed
 esse merita damnationis, hoc est, magnum
 miseriarum cumulum, circa quas misericor-
 dia ejus posset magis enitescere. Nihil, inquit,
 boni fecisti, & datur tibi remissio peccatorum. Atten-
 duntur opera tua & inveniuntur omnia mala; si quod
 debetur illis operibus Deus redderet, utique damna-
 ret. Stipendium enim peccati mortis. Malis operibus
 quid debetur, nisi damnatio? Bonis quid debetur, nisi
 regnum calorum? Et alio in loco: Totum in illis
 asperum, totum tetrum, totum detestandum; & cum
 illi nihil adferant ad te, unde salventur, pro nihilo
 salvos facies eos, id est, gratis data gratia tua. Et
 accuratissima adhibita distinctione naturæ &
 actuum, quæ in hominibus ante gratiam re-
 periuntur, sic omnem superbiæ fontem tollit:
 De me omnino nihil presumam. Quid enim attuli boni
 ut mei in serereis, & me iustificares? Quid in me in-
 venisti nisi sola peccata? Tuum nihil aliud nisi natura
 quam creasti, cetera mala mea que delevisti. Et in
 Psalmum septuagesimum: Commendat nobis gra-
 tiam Dei; commendat nobis, quia nos per nosmetipsos
 nihil sumus: commendat nobis, quia quicquid sumus,
 illius misericordia sumus: Quicquid autem ex nobis su-
 mus, mal' sumus. Et in Psalmum centesimum
 quadragesimum secundum: Ecce in tua iustitia
 exaudi

Præfat. in
 Psal. 31.

In Psal. 55.

In Psal. 58.

In Psal. 70.
 in Conc. de
 1. parte.

In Psal. 142.
 exaudi

Zbid.

Tract. 11. in Ioann.

Tract. 22. in

exaudi me, non quæ ex lege est, sed ea quæ ex fide; ad me enim cum respicio nihil aliud meum quam peccatum invenio. Et aliquantò inferius: Noli ergo putare te aliquid operari, nisi in quantum malus es. Et in tractatibus in Ioannem: Fratres mei quorum opera bona invenit Dominus? Nullorum. Omnia opera mala invenit. Et paulò post: Oportet ut oderis in te opus tuum. & ames in te opus Dei. Cum autem capere tibi displicere quòd fecisti, inde incipiunt bona opera tua, quia accusas mala opera tua. Initium operum bonorum confessio est operum malorum. Et in alio tractatu: Vita nostra tanquam nostra, id est de voluntate propria nostra, non erit nisi mala, peccatrix, iniqua: vita vero bona de Deo in nobis est, non à nobis. Cujusmodi testimonia apud Augustinum innumera perspicue ostendunt nihil omnino inveniri posse in homine faciente per vires naturales arbitrij, quod in se est, cur ad gratiam ei dandam Deus moveretur; nisi forte malitiam, iniquitatem, opera mala, peccata. Quibus hoc privilegium à nemine sanæ mentis adscriptum iri puto.

Tertiò in eodem tractatu, de statu naturæ lapsæ post peccatum, prolixè demonstratum est, esse solentem certissimamq; doctrinã sancti Augustini, quòd omnia infidelium opera, quantumcunque speciosa, & ex Philosophica virtute profecta videantur, sint vera & proprie dicta peccata. Cujus doctrinæ fundamenta ibidem latè declarata sunt, & eorum immobilitas asserta. Quæ si secundum doctrinam sanctissimi Præsulis certa sunt, sicut certissima videntur, profectò liquidissimum est, nullo opere se liberum voluntatis arbitrium posse ad gratiam præparare. Neq; enim quisquam, arbitròr, tam insipiens est, ut malis operibus ac peccatis punitione dignis, hominem ad gratiam præparari arbitretur.

Ex quo consequenter fluit, facienti quod in se est per naturæ vires, nullà stabili lege dari gratiam. Neque enim ulla lex est aut ordinatio Dei, quæ peccantibus, & nihil omnino boni operis facientibus gratia certà lege conferatur. Sed hoc fit non solum omnino gratis, sed etiam juxta profundissimas, & ab humano intellectu remotissimas divinæ gubernationis leges: ex quibus nonnunquam gravissimis peccatoribus gratia datur, mitissimèq; denegatur. Itaque quæstione illà postremà revera nihil aliud queritur, nisi, utrùm minus peccantibus infallibiliter detur gratia? Quod utrùm quisquam affirmare audeat, equidem nescio. Ad me quod attinet, nec in Scripturis, nec in Augustino quicquam reperi, quo quis in illam suspensionem deduci posset, ut omnibus levius peccantibus gratiam dari arbitretur: cum videamus parvulis, levissimis sine dubitatione peccatoribus, tam multis gratiam subtrahi, ut eos quibus datur, longissimè si à numerositate præcedant. Ut de peccatis actualibus loquendo, non immeritò & hic adversus hujusmodi opinionis auctorem illud Augustini usurpare possimus: Ita intolerabilior sequitur absurditas. Isti enim modo benevolentiam facientem Deum impugnant & sceleratissimum hominibus

vide lib. 4 de statu pure nature de 1 non multum cur

ib. a. cont. cap. 8.

quam innocentissimis & purissimis ab omnibus peccatis. Et consequenter, sic fit, ut esse Christiani. Deus omnes minoribus peccatis actualibus gravatos velit, quorum multum sunt, hoc est, qui habent averfionem à fide veritatis, quod magnum obstaculum est: non omnes velit, quorum est nemo qui nolit, id est parvulos, quod abhorret a vero. Ex quo perspicuum est, minoria peccata non esse regulam distributionis gratiarum, nec ejus haberi in ea impartienda rationem, cum adultorum infidelium nemo levioribus peccatis, quam parvuli, sit obnoxius, eamque ob causam rectissime dixerit idem Augustinus: Quis dubitaverit parvulos non baptizatos, qui solum habent originale peccatum, nec alii proprijs aggravantur, in damnatione omnium levissima futurus? Quis tamen non videt, non exigam gravioris damnationis eorum partem futuram esse, si in illis solis nullus ad pauciora, minorave peccata respectus haberetur ad gratiam adipiscendam: in cæteris vero qui & illo parvulorum peccato, & alijs longè pluribus atque sceleratioribus onerati sunt, illa benignitatis regulà servaretur? Sed, ut dixi, quemadmodum in parvulis quando cum adultis comparantur, nulla hujusmodi gratiæ distributionis lex locum habet, ita in majoribus profus commentitia est, ab illis excogitata, qui inseruibilem illam impartiendam misericordiam profunditatem & libertatem non ferentem, catenas fabricare qualescunque voluerant, quibus gratiæ natura neceretur, ut quasi per quasdam scalas ex una in alteram damnata hominũ natura conscenderet: atque ita loco detracti sibi meriti & præparationis ac dispositionis, qualemcunque gloriolam in operibus moraliter bonis, illà quæ lapsi sumus superbiã retineret. Sed hujusmodi scalas frangit, catenasque conterit Augustinus, quando adversus omnino similes cogitationes disputans, de electione ad gratiam salutarem præclarissimè dicit: Certè ita occulta est hæc electio, ut in eadem conspersione nobis prorsus apparere non possit: aut si apparet quibusdam, ego in hac re infirmitatem meam fateor. Non enim habeo quod intuear in eligendis hominibus ad gratiam salutarem si ad examen hujus electionis aliquã cognitionem permitto, nisi vel maius ingenium vel minoria peccata vel utrumque; addamus, si placet, etiam honestas utilesq; doctrinas. Quisquis ergò fuerit quamvis minus peccatis irretitus, atque maculatus (nam nullus quis potest?) & acer ingenio, & liberalibus artibus excolitus eligendus videtur ad gratiam. Sed cum hoc statueris, ita me ridebit ille qui infirma mundi elegit ut confundat fortia, & stulta mundi ut confundat sapientes, ut eum intuens, & pudore correctus, ego irrideam multos, & præ quibusdam peccatoribus castiores & præ quibusdam peccatoribus Oratores. Quæ sanctissimi Doctòris verba si bene ponderarent, quotquot hujusmodi pontes fabricant, per quos homines qualibuscunque naturalibus conditionibus præditi ad gratiam statuta lege consequendam transeant, forsitan & ipsi pudore correcti riderent imaginationum suarum ludificationes. Quidquid enim ipsi ut adipiscendæ gratiæ viam sternerent, magno labore se excogi-

lib. 1. m. 1. c. 12

lib. 1. d. 1. c. 12

lib. 1. d. 1. c. 12

lib. 1. d. 1. c. 12

cogitasse gratulantur, jam tot seculis ante profundissimus Doctor vidit abiecit, irritis. Nam ad examen rei occultissime permittens cogitationibus suis libertatem; uniuersa quae quis in hominum natura intueri possit, ad tria capita reuocauit, naturalem constitutionem animi quae ex intellectu & voluntate coalescit, studia voluntatis, & cultum intellectus. Nam corporis qualitates, ad istius rei considerationem admittere, ipsa absurditas vetat. Ad naturalem animi conditionem spectat ingenij acrimonia; ad cultum intellectus honesta & sapientia; ad studia voluntatis sola memora peccata. Nam iuxta ipsius principia iam sapientia explicata & inculcata, nihil omnino in uoluntate reperitur aut reperiri potest ante gratiam salutarem, nisi minora peccata. Quicquid enim de operibus moraliter bonis philosophia gentium fabulata est, sub minoribus peccatis, uelut uera proprieque dicta peccata & supplicij ideo digna comprehendit. Etenim si uisum hic profecto erat eorum considerandum praecipue locus, ut potest in quibus ali- quid ingenij istius libertatis & bonitatis eluc- cesceret. Quam ob causam istis operibus pot- tissimum, praegenij acrimonia, honestisque doctrinis, Scholastici locum aliquem in ista electione tribuerunt. Sed sincerissimus diuinae gratiae patronus perspicacissime uidit, non so- lum nihil huiusmodi bonorum operum ante gra- tiam esse posse, sed etiam si quis ea cogitandi libertate fingeret, nihil aliud nisi cineres colligi in quibus superbia ad extremas suffocatio- nis angustias redacta, iterum foveretur, & in- firmitatis humanae cogitationibus sufflata re- uivifceret. Quis enim non sibi nonnihil blan- diatur, qui sibi citra meritum quidem omne, propriamque dispositionem; gratiam colla- tam uidet; uerumtamen Deo moralem suam intente bonitatem, qua carens alter perijt. Morbus enim iste tam lubricus est, ut ex ista sola consideratione frequenter inculcet Augu- stinus, Deum cum gratiam suam primum in homines profunderet, noluisse fortes ac sapien- tes, ac nobiles eligere, ne superbia medullitus impressa humani generis uisceribus, sibi ali- quid ex illis dotibus tributum gloriaretur, dum infirma & stulta mundi in illis initijs ne- glecta cerneret. Audi saltus humani acerrim- um persecutorem atque domitorem: *Ibi etiam (in luce ueritatis) ineffabili delectatione con- tueretur, quam prouida & misericordissima dispensa- tione Deus infirma mundi elegit, ut timores nostros cu- raret, stulta mundi; elegit ut confunderet sapientes; atque in ordinibus membrorum Ecclesiae suae tam salutem uer- omnia collocaret ne de ingenio uel litteris suis, quas adhiberent cuius munere haberent, electos se ad adiutorium. Evangelicam homines dicent, atque inde pessima inflarentur superbia. Et in Gal. sexagesi- mum quintum: Descendit Dominus Deus nosse- Iesus Christus in spiritu reparare genus humanum, & dare gratiam omnibus uellentibus, quia gratia non est, non merita eorum. Et ne qualiter persona gloriaretur in carne infirmos elegit. Nam inde non est istum ille Nathanael etiam. Quid enim tibi uideret,*

ut publicanum in telonio eligeret. Matth. 21. Non eli- geret Nathanael, cum testimonium perhibuit de Do- mino, dicens: Ecce uerus Israhelita in quo dolus non est? intelligitur ergo Nathanael, iste dolus fuisse in lege. Non quia dolos non erat electurus: sed si ipse primo elegisset, doctrinae suae merito se electos puta- rent. Et ualidiorum scientia laudaretur, & laus Chri- sti gratia minueretur. Et iterum ibidem: Elegit ergo Dominus postea & oratores: sed illi superbiunt, si non prius eligeret piscatores. Elegit diuites: sed di- crecent, merito diuitiarum suarum se electos esse, nisi primo elegisset pauperes. Quod laus ibidem exe- quitur. Et in fragmento nouo ex sermonibus: Tu fragmen- Venerat docere humilitatem, & expugnare superbiam. Venerat humilia Deus, ne nullo modo hic prius alto- quoreret, qui tam humilia uenerat. Elegit ergo infirmos, pauperes, indoctos; non quia reliquit fir- mos, diuites, sapientes, nobiles: sed si ipsos prius eligeret, merito diuitiarum suarum, merito nata- lium suorum sibi elogi uiderentur, atque inflari de his rebus salutem humilitatis non reciperent, sine qua nemo redire potest ad illam uitam unde non laboremus nisi per superbiam. Quam saluberrimam doctri- nam, & aliis multis locis late tradit, incul- catque studiosè: & paene in omnibus iam ci- tatis locis eam ex Apostoli scriptis se haussisse testatur, qui magna cura fidelibus commen- dat: Videte uocationem uestram Fratres, quia non multi sapientes secundum carnem non multi potentes, non multi nobiles: sed quae stulta sunt mundi elegit Deus &c. Et quo tandem scopo? Cui bono? Ut non gloriaretur omnis caro in conspectu eius. Hoc est ut su- perbia ex hominum cordibus deleteretur: qui- bus nihil est difficilius, quam in laudabilis uita suae morumque consideratione a seipsis oculos cordis auertere, & in illum fontem omnia refundere unde fluunt. Quapropter sicut insulsus esset iuxta Augustinum, diu- naeque gratiae per ambages inimicum, si quis uocationem gratiae, secluso licet omni merito, praerogatis opum, dignitatum, eloquentiae, potentiae, aut nobilitatis ascriberet, ita for- tassis tanto insulsus esset uirium naturalium operibus eam astringere, quanto prouius ex bonis arbitrij sui moribus, quam ex ceteris dotibus saltus humanus inflari solet. Illos enim tanquam ex sua uoluntate profectos magis proprie gloriari potest esse suos, cetera fa- cilis uidet una cum naturae suae fundo esse do- nata. Nam ex isto capite immanis illa superbia Philosophica & Pelagiana fluxit, de moribus suae uoluntatis gloriantium, tanquam qui soli ex se solis suaeque uirtute proficiscerentur. Hinc illa Thrasonis Ethnici uox, quam Pelagianus saltus peene superauit: Est aliquid quod sapiens an- teceat Deum, ille naturae beneficio, non suo sapientis est. Intelligit enim sapientiam illam praecicam qua quis omnes actus uitamque suam sapien- ter facit & regit: unde hortatur alibi, ut ho- mo contentus sit semetipso & ex se nascensibus bonis. Quae nulla intelligebat alia, nisi quibus Scho- lastici naturaliter mores ornari posse profi- terentur. Qui ergo fieri posset, ut si quis talem audiret gratiam Christi quam sibi datam uide- ret, ex moribus laudabilibus huiusmodi fide

*Libri de
Sapientia
Dionysii
17.*

*tu fragmen-
to 9. am. 10.
Vide scem
50. de uerb.
Domini c. 10
serm. 27. de
u. verb. Apost.
C. c.*

1. Cor. 1

*IN
II*

esse religatam, ut facienti quod in se est nemi-
 ni subtrahatur, non sibi nonnihil gratulare-
 tur, non pellicera vanitatis vento intumescere?
 Quanto salubrius Doctores isti, inspecto
 ipsius gratia nomine, quae gratis datur, ac-
 tenderent ad ipsam omnibus modis commen-
 dandam, cum de caelo Dei sapientia descen-
 deret, omnia superbia fomenta removisset;
 nec tantum in omnibus vitae suae mysteriis hu-
 militatis extrema se statum, sed & in vocan-
 dis hominibus abjectissima quoque seligendo
 omnes inflationis occasiones studiosè decli-
 nasse. Vt enim optimè sagaciterque Augusti-
 nus: *Tam largo fontis vas mane admoventi: in est.*
 Nullum autem est plenius, hoc est minus inane,
 quam quod faciendo quod in se est, eru-
 dat mores suos moraliter bonos. Sed multum
 vereretur, ne si in humanae vocationis initiis
 aliquis manifestus peccator, cum alio faciente
 quod in se est, accurrisset ad Christum, verba
 ipsius ab Augustino consignata, altero negle-
 cto audisset: *Veni tu pauper, sequere me. Nihil ha-
 bes, nihil nescis, sequere me. Idcirco pauper sequere me.*
 Non est quid in te expavescatur, sed multum est quod
 in te impletur. Nimirum ut evidentius gratia
 comendetur, ne glorietur omnis caro coram
 eo. Nam ut alibi Christus Augustini pro gratia
 satagētis verbis loquens dicit: *Hanc si implevero,*
manifestū erit quod ego facio. Quā ob causam etiā
 Ecclesiastica monumēta revolvēdo deprehē-
 dimus, Philosophos illos qui praeter ceteris hu-
 manam naturā morali honestate atq; bonitate
 excolere conati sunt alienos à Christi gratia
 veraque fide fuisse: peccatores manifestos vice
 versa vocatos. Vt nihil sane in hac re salubrius
 sit quam ignorantiam regularum impartiendae
 gratiae cum Augustino profiteri: qui plerum-
 que docet rem istam esse occultissimam, judi-
 cia inferabilia, vias investigabiles, summa-
 que libertate Deum exigere donareque debi-
 tum, quando & cui placet. Vnde cum dixisset
 id, quod si praeroduximus, se nihil nisi in-
 genii acrimoniam, vel doctrinas, vel mino-
 ra peccata in hominum electione consideran-
 da reperire, contra hujusmodi regularū archi-
 tectos adiecit: *Quare tamen & huic ita & huic non
 114? Homo tu quis es? Debitum si non reddis habes
 quod gratuleris: si reddis, non habes quod queraris.*
Credamus tamen, etsi capere non valeamus: quoniam

Serm. 59. de
verbis Do-
m. cap. 10.

ibid.

Serm. 27. de
verbis Apst-
cap. 5.

Libro 1. ad
Simpl. quest.
114. in fine.

qui universam creaturam & spiritalem & corporalem
 fecit & condidit omnia in numero & pondere &
 mensura disponit. Sed inferabilia sunt iudicia eius
 & investigabiles vias eius. Dicamus haec, & e-
 laudemus canticum & non dicamus quid hoc, vel quid
 hoc? Omnia enim tempore suo creata sunt. Cuius
 occultissimae misericordiae & gubernationis
 inferutabilis alibi exemplum ponens: *Vnde cap. 32.*
*enim, inquit, sit ut homo ab inventi pueritia mode-
 stior, ingeniosior, temperantior, & magna parte li-
 bidinum victor, qui oderit avaritiam, luxuriam de-
 testetur, atque ad virtutes ceteras provellet: apertè
 consurgat; & tamen eo loco sit ubi ei praedicari gra-
 tia Christiana non possit? Quomodo enim invocant
 in quem non crediderunt? Quomodo autem credent in
 quem non audierunt? Quomodo autem audient sine
 predicante? Alius autem tardus ingenio, libidinis
 deditus, flagitiosus & facinoribus coepertus, ita gover-
 netur ut audiat, credat, baptizetur, rapiatur, aut si
 detentus hic fuerit, laudabiliter vivat? Quod aptius
 exemplum operum moralium vel facientium
 quod in se est, ab his authoribus, adversus
 quos satagimus, excogitari possit, sane non
 video. Vt enim aliquis naturae viribus ante
 gratiam, omnium libidinum victor fiat, quis
 Catholicus audeat sperare vel dicere? Et tam-
 en hic videmus contra regulam quam de fa-
 cientibus quod in se est fabricant, homini bene-
 moratissimo gratiam subtrahi, flagitioso,
 facinorosoque dari. Vt in his iudicijs Dei de
 distributione gratiarum, exclamare disceremus,
 sicut cum Apostolo ibidem Augusti, exclamar:
*O altitudo divinarum sapientiae & scientiae Dei! Nec
 in eorum numerum censeamur, quos dicit,
 cum humanis coniecturis iustitiam Dei defendere
 vellent, & ignorarent ALTITUDINEM GRATIAE,
 fabulae improbabiles texuisse. Fateamur potius
 humiliter infirmitatem nostram, quemadmo-
 dum profundissimae gratiae defensor suam su-
 perius fassus est, ac tacite quamvis modeste
 insinuat, omnibus nisi errare velint, fatendum
 esse: Certè ita occulta est haec electio, ut in eadem
 conspersione nobis prorsus apparere non possit, & si
 apparet quibusdam, ego in hac re infirmitatem meam
 fateor. Nihil enim conando, sudandoque in
 hoc examine invenire se posse profiteretur pre-
 ter naturam, doctrinam utiles, ac minora peccata.*
 Quibus ne istam electionem alliger, se pudore
 detexeri.*

CAPVT SEXTVM.

Transitus à natura ad gratiam generaliter dictam. Di-
 visio ejus generalis: multiplex genus legis ac
 doctrinae. Explicatur status causa.

CVM ergo satis declaratum sit arbitrium
 voluntatis concupiscentiae terrene sub-
 jugatum, non posse suis viribus natura-
 libus jugum illud diabolicae servitutis
 excutere, causaque exposta sit cur non possit,
 nihil superest nisi ut tantum beneficium in di-
 vina gratia referatur. Cum vero gratia

duplex sit, intellectus & voluntatis, prius de
 gratia intellectus, posterius de altera tractan-
 dum erit. Porro gratia intellectus rursus bi-
 fariam dividitur, alia extrinsecus humanos
 sensus intelligitiae scientiaque subservientes
 ferit, ut praedicatio, exhortatio, suasio, pro-
 missio poenarum, praemiorumque propositio
 alia